

ПРОСВІТНИЦТВО В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

*Болгов В.Є., к.е.н., доцент
Державний торговельно-економічний університет
Ахновський Д.В., здобувач ОКР «Магістр»
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

Багато пересічних людей вважають, що просвітництво – це справа минулого часу, а її плоди сприймають як данину, що дарується невід’ємно від життя. До цих дарів, окрім доступності освіти, ми отримали усвідомлення власних прав, їх захист, терпимість, гуманізм. Однак, останнім часом по всьому світу ми спостерігаємо поширення екстремізму, радикалізму, авторитаризму, що тісно пов’язані з утиском прав і свобод особистості, а освіту – як найпоширеніший прояв просвітництва ці процеси перетворюють на інструмент пропаганди і маніпуляції. Саме тому просвітництво набуває найбільшої актуальності за останнє сторіччя. Україна, як епіцентр найгострішого протистояння демократичного ладу агресивному авторитаризму, по завершенню війни потребуватиме модернового просвітницького впливу задля покращення освітнього рівня населення, відновлення демократичного та творчого потенціалу суспільства.

Питання просвітництва розглядали у своїх працях такі сучасні українські і зарубіжні вчені, як В. Зарва, І. Новик, С. Пінкер, Т. Піроженко, К. Ткаченко, С. Шкріба та інші. Проте, проведений аналіз свідчить, що питанням просвітництва сьогодні приділено небагато уваги, отже дослідження є актуальним і своєчасним. Метою тез є привернення уваги

громадськості та наукової спільноти до питань просвітництва і його ролі у повоєнному відродженні України.

В умовах поствоєнної перебудови при розробці стратегічного розвитку України важливо і необхідно враховувати історичний досвід. Так, історія є циклічною, проте ці цикли не повторюються один в один, а мають здатність до еволюційних та революційних змін. Задля сприяння переходу до сталого еволюційного розвитку, тобто інноваційної моделі, суспільству необхідно забезпечити свободу обігу інформації, творчості та рівність прав. У цих умовах на передній план виходить просвітництво, найважливішими складниками якого в усі часи вважалися культ розуму, індивідуалізму і природи. Поєднання цих категорій – раціонального, приватного і природного є дуже актуальним і зараз.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що просвітництво розглядається сьогодні в основному як інструмент або процес (рис. 1).

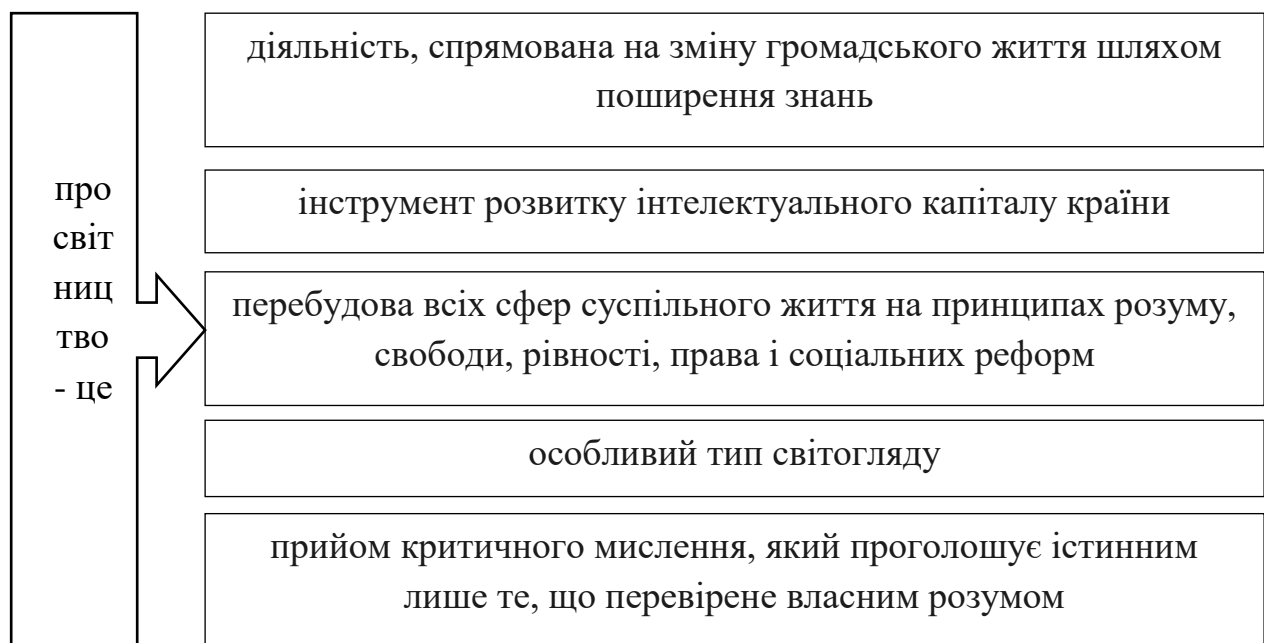

Рисунок 1 – Тракткування поняття «просвітництво» у науковій літературі

Джерело: систематизовано авторами за [1-5]

Прискорення реалізації ідей просвітництва, а відповідно й економічних результатів, залежить від готовності суспільства до сприйняття його принципів. Тому дуже важливим на сьогодні є розвиток культури просвітництва за наступними напрямками (рис. 2).

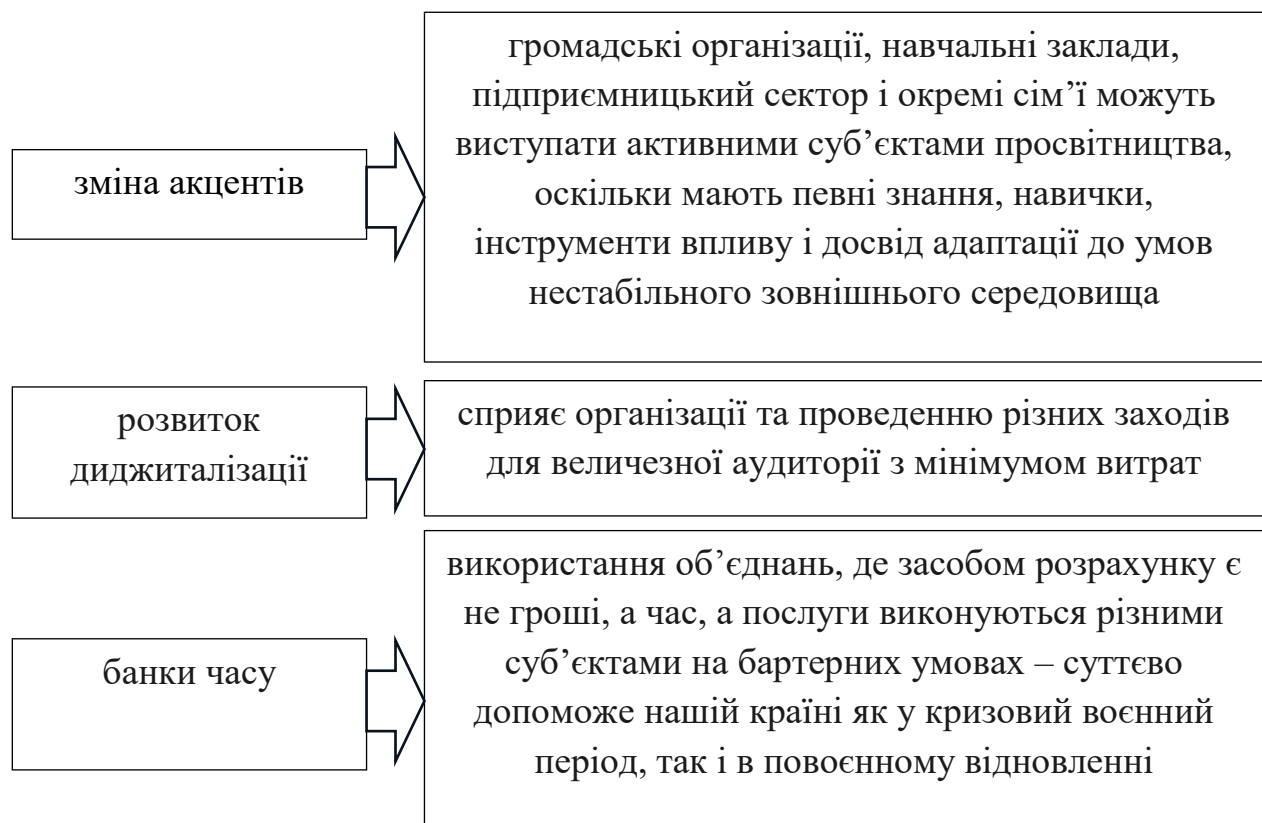

Рисунок 2 – Напрямки розвитку культури просвітництва в умовах повоєнного відродження України

Джерело: запропоновано авторами

З усього вказаного вище можна стверджувати, що стрижнем створення сучасного розвинутого суспільства повинно стати просвітництво. Таким чином, базою по розробці стратегії повоєнного відновлення України та її успішної реалізації мають стати принципи просвітництва (найважливішим з яких є відповідальність) та його впровадження за трьома наступними напрямками: по-перше, акцент на

громадянське суспільство; по-друге, врахування розвитку диджиталізації; по-третє, використання банків часу.

Література:

1. Біла І., Ілюхіна В. Економіка війни в Україні: наслідки та можливі конкурентні переваги в повоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-160> (дата звернення 9.11.2024)
2. Глобальні зміни розвитку суспільства на зламі тисячоліть: кол. моногр. Харків: СГ НТМ Новий курс, 2023. 281 с. URL: <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/mon-28.04.23.pdf> (дата звернення 10.11.2024)
3. Зарва В. Просвітництво як феномен світової культури. *Слово і час*. 2014. №2. С. 14-24. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/149665/05-Zarva.pdf?sequence=1> (дата звернення 9.11.2024)
4. Пінкер С. Просвітництво сьогодні: Аргументи на користь науки та прогресу. Наш Формат, 2019. 560 с.
5. Піроженко Т. Психолого-педагогічне просвітництво батьків дітей раннього та дошкільного віку: Наукова доповідь загальним зборам НАПН України 19 листопада 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3(2), 1-9. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-1-8> (дата звернення 6.11.2024)